

VIII. 10 listopada.

Dr. Noskiewicz — Nowe gatunki pszczołowatych z Polski;
Tenże — *Sphecodes zangherii* n. sp.;

Dr. Ciszewicz — Notatki koleopterologiczne (*Chrysomelidae*)
(ref. Kincl).

IX. 1 grudnia.

Dr. Świątkiewicz — Motyle rzadsze z r. 1930;

Kincl — Niektóre wyniki połowów chrząszczy lądowych w ostatnich latach.

Nekrologja.

Ś. p. Prof. Dr. Władysław Poliński.

W roku bieżącym zoologia polska poniosła w krótkich odstępach czasu kilka dotkliwych strat. Po śmierci ś. p. Prof. Dr. Benedykta Dybrowskiego i pplk. Stanisława M. Krzysika zmarł nieoczekiwanie po krótkiej chorobie, dnia 2 czerwca b. r., ś. p. Prof. Dr. Władysław Poliński. Był on niewątpliwie jednym z najzdolniejszych i najwybitniejszych dzisiejszych zoologów polskich, a przytem odszedł od nas w sile wieku, w okresie najintensywniejszej działalności badawczej, to też śmierć jego stanowi dla nauki naszej cios specjalnie ciężki.

Ś. p. Prof. Poliński urodził się w Warszawie, dnia 22 czerwca 1885 roku, jako syn znanego historyka i krytyka muzyki Aleksandra Polińskiego. Po ukończeniu w roku 1904 jednego z gimnazjów warszawskich wstąpił początkowo na Wydział Fizyczno-Matematyczny Uniwersytetu Warszawskiego, jednakże po kilku miesiącach, w związku z rozpoczętym wówczas bojkotem ówczesnego rosyjskiego uniwersytetu, opuścił Warszawę i przeniósł się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Tu odbywał studia do roku 1911, przeważnie w dziedzinie zoologii i anatomii porównawczej, pracując głównie w zakładzie prof. H. Hoyera. W lipcu 1911 roku uzyskał doktorat filozofji na podstawie rozprawy „Badania nad rozwojem podskórnych naczyń limfatycznych ssawców, a w szczególności bydła rogatego“, drukowanej w „Rozprawach“ Akademii Krakowskiej. Po ukończeniu uniwersytetu pozostał ś. p. Poliński nadal w Krakowie, pełniąc obowiązki demonstratora w Zakładzie Anatomii Porównawczej prof. H. Hoyera, a jednocześnie pracując nader czynnie na polu naukowem, głównie w dziedzinie zoologii systematycznej, zoogeografii, ekologii i paleozoologii, obierając mięczaki jako główny materiał swych badań. O intensywności prac zmarłego w tym okresie czasu świadczy 11 rozpraw i notatek naukowych ogłoszonych od roku 1909 do 1914. Niewątpliwie już wówczas zarysowały się w umyśle ś. p. Polińskiego główne kierunki badań i problemy, które zajmowały go w latach późniejszej działalności.

Odnaczając się żywym i gorącym poczuciem obowiązków społecznych i narodowych nie zasklepił się jednak ś. p. Poliński w zaciszu pracy naukowej. Od roku 1912 należał do Związku Strzeleckiego, a z chwilą wybuchu wojny światowej, w pierwszych dniach sierpnia 1914 roku wyrusza w pole jako podporucznik I-ej Brygady Legjonów. W dwu pierwszych latach wojny bierze udział w szeregu operacji bojowych w Kieleckim i na Wołyniu, poczem na skutek złego stanu zdrowia przechodzi do służby etapowej. Ciężkie cierpienie serca, spowodowane trudami wojennymi stało się w następstwie, jak się okazało, główną przyczyną przedwczesnej jego śmierci.

W maju 1918 roku został ś. p. Poliński powołany na stanowisko kustosa w ówczesnym Muzeum Zoologicznym Uniwersytetu Warszawskiego, przekształconem następnie na dzisiejsze Państwowe Muzeum Zoologiczne. Na stanowisku tem pozostawał do jesieni 1929 roku, pełniąc w ostatnim roku swego pobytu w tej instytucji zastępczo obowiązki jej dyrektora, po śmierci ś. p. Dr. A. J. Wagnera. W roku 1921 habilitował się ś. p. Poliński w Uniwersytecie Jagiellońskim jako docent zoologii i anatomii porównawczej na podstawie obszernej rozprawy „Anatomisch-systematische und zoogeographische Studien über die Heliciden Polens“, ogłoszonej drukiem w „Bulletin International“ Akademii Krakowskiej. Jako docent prowadził przez kilka lat wykłady z zoogeografii i faunistyki Polski w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie oraz od roku 1922 wykłady i ćwiczenia z zoologii leśnej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie: w tych samych latach wykładał również zoogeografię w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie.

Z chwilą utworzenia oddzielnej katedry zoologii ogólnej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie został ś. p. Poliński powołany do jej objęcia. Niestety, sądzone mu było tylko niespełna rok pracować na tej nowej placówce, gdzie rozwinąłby bez wątpienia bardzo owocną i intensywną działalność naukową i dydaktyczną.

Ze wszystkich instytucyj, w których pracował ś. p. Poliński, najwięcej ma mu niewątpliwie do zawdzięczenia Państwowe Muzeum Zoologiczne, któremu poświęcił on przeszło 11 najlepszych lat życia. Ogrom włożonej tu przez zmarłego pracy ci tylko mogą całkowicie ocenić, którzy znają bliżej pierwszy, organizacyjny okres istnienia tego Muzeum. W nader trudnych warunkach, przy niezwykle szczupłym personelu, bardzo skromnych kredytach pieniężnych, a niestety i przy niechęci okazywanej szczerze przez pewne jednostki ze świata naukowego, potrafił ś. p. Poliński znaleźć w sobie dość energii i wytrwania, by nieustanną pracą budować podwaliny na wysokim poziomie postawionej, centralnej badawczej instytucji zoologicznej w kraju. Dość powiedzieć, iż bywały okresy, gdy zmarły musiał jednocześnie pełnić funkcje kustosa, bibliotekarza, redagować wydawnictwa naukowe Muzeum, załatwiać rozliczne sprawy administracyjne, korespondować z pokrewnymi instytucjami i ze specjalistami w kraju i zagranicą, nie zarzucając jednocześnie swych badań naukowych. W pierwszym rzędzie wysiłkom ś. p.

Polińskiego zawdzięcza Muzeum zachowanie ciągłości swych wydawnictw w trudnym okresie powojennej dewaluacji. Z jego inicjatywy i pod jego redakcją został również wydany przez Muzeum „Podręcznik do zbierania i konserwowania zwierząt należących do fauny polskiej”. To też Państwowe Muzeum Zoologiczne, stojące dziś już na mocnych i trwałych podstawach organizacyjnych i naukowych, zachowuje pamięć o zmarłym jako o jednym ze swych pierwszych, najbardziej zasłużonych pracowników.

Głównym materiałem badań ś. p. Polińskiego były mięczaki, obok tego jednak pracował on i nad innymi grupami zwierząt, jak kręgowce, owady i wypławki. Odnaczając się niepospolitą erudycją i pamięcią drobnych nieraz, lecz ważnych faktów, oraz uzdolnieniem do szczegółowej i drobiazgowej analizy badanych zjawisk i stosunków, potrafił dochodzić w swych pracach do syntetycznie zbudowanych wniosków i uogólnień. Zasadniczą cechą prac zmarłego było harmonijne łączenie w jedną całość wyników uzyskanych różnymi metodami w różnych specjalnych dziedzinach zoologii. Rezultaty ekologicznych obserwacji w terenie, dysekcji anatomicznych przeprowadzonych w pracowni, poszukiwań w zakresie zoogeografii, paleozoologii, geografii fizycznej i geologii spletają się ze sobą ściśle w pracach ś. p. Polińskiego. Nie możemy, rozumie się, na tem miejscu wdawać się w analizę jego prac malakozoologicznych, uczynią to zresztą gdzieindziej specjaliści.

Wśród 46 prac naukowych, stanowiących dorobek ś. p. Polińskiego, znajdują się tylko dwie ściśle entomologiczne, mianowicie „Ważki (*Odonata*) okolic Kamińska (w Piotrkowskiem)” (Pamiętnik Fizj., Warszawa, XXV, 1918), oraz „Courtes notes orthoptérologiques” (Prace Zool. P. P. Muz. Prz., Warszawa, I, 1922). Sporo materiału dotyczącego owadów zawiera również praca „Z fizjografii okolic Kamińska (w Piotrkowskiem)” (Pamiętnik Fizj., Warszawa, XXV, 1918), znajduje się tam między innymi pierwszy wykaz szczeciogonków z b. Królestwa Polskiego, zestawiony na podstawie materiału oznaczonego przez prof. J. Stacha. Jako bardzo sprawny zbieracz gromadził zresztą ś. p. Poliński zawsze w czasie swoich badań terenowych, obok innych grup zwierząt, bogate materiały owadów, które częściowo czekają jeszcze na opracowanie. Z innych stawonogów interesowały go bliżej stonogi, którymi obiecywał sobie nawet zająć się w przyszłości bliżej, głównie z ekologicznej strony. W znacznej mierze ekologiczny i zoogeograficzny charakter posiadają też i dwie przytoczone wyżej prace entomologiczne zmarłego. Należy również podkreślić, że bardzo wiele czysto napozór malakozoologicznych prac ś. p. Polińskiego ma bezpośrednią wartość też i dla specjalistów w innych działach zoologii, ze względu na zawarte w nich dane i wnioski, dotyczące stosunków zoogeograficznych i ekologicznych na badanych przez zmarłego terenach, w szczególności na obszarze Karpat, specjalnie przezeń umiłowanych.

Ś. p. Poliński był współpracownikiem Komisji Fizjograficznej i Geograficznej Polskiej Akademii Umiejętności, członkiem Polskiego

Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, Polskiego Towarzystwa Anatomiczno-Zoologicznego, Deutsche Malakozoologische Gesellschaft oraz Conchological Society of Great Britain. Członkiem naszego Związku był od chwili jego założenia.

Dr. T. Jaczewski.

Dr. Marjan Grabowski.

Śp. Dr. Marjan Grabowski, urodził się dn. 7 VIII 1864, w Liszkach pod Krakowem z matki Zofji z Domaradzkiej (pseud. Morawska) i Marcina Grabowskiego, naczelnika urzędu podatkowego w Liszkach. Szkołę ludową i gimnazjum klasyczne ukończył w Wadowicach. Egzamin dojrzałości uzyskuje w gimnazjum św. Jacka w Krakowie. Kończy studia medyczne na Uniwersytecie Jagiell. w Krakowie, poczem odbywa służbę wojskową w charakterze jednorocznego ochotnika. Wstępuje na praktykę lekarską do szpitala wojskowego, po odbyciu której otrzymuje nominację na lekarza wojskowego z przeniesieniem do Dębicy. Pracuje tam kilka lat, zdobywając sobie szacunek i uznanie tamtejszych sfer obywatelskich. Następnie pełni kolejno obowiązki służbowe w Gródku Jagiellońskim i Jarosławiu.

W randze lekarza pułkowego zostaje przeniesiony do Mostaru, stolicy górzystej i skalistej Hercegowiny. Mianowany niedługo podpułkownikiem lekarzem odznaczył się w organizacji szpitalnictwa jako sumienny zwierzchnik, będąc przytem gorliwym opiekunem żołnierzy Polaków, pełniących przymusową powinność wojskową zdala od Ojczyzny. Tam też zastają go wypadki dziejowe roku 1914. Przechodzi kampanję wojenną na froncie serbskim. Mianowany lekarzem pułkownikiem otrzymuje dowództwo szpitala wojskowego w Koszycach, skąd po rozpadnięciu się Austrii wraca do Mostaru, by niedługo potem oddać się pod rozkazy dowództwa W. P.

Pierwszym etapem w służbie Ojczyzny jest Białystok, potem Kraków, następnie Tarnów, gdzie pełni funkcje inspektora szpitali wojskowych. Po spensjonowaniu osiada na stałe w Tarnowie, pełniąc funkcje lekarza sądowego w okręgu tarnowskim.

Już w zaraniu wczesnej młodości objawia się u ś. p. żyłka do podpatrywania życia owadów i chwytania ich zwyczajów na gorących uczynkach. Z czasem następuje krystalizacja jego studiów entomologicznych w kierunku rozpoznawania chrząszczy.

Najpoważniejszy okres jego poszukiwań i badań przypada na pobyt w skalistych i rozpadlinowych terenach Bośni i Hercegowiny a także i Dalmacji.

Prawie każdy urlop wypoczynkowy przepędza w najrozmaitszych jaskiniach południowego Krasu, wdzierając się w zakamarki skał, gdzie światło dzienne nigdy nie zatrzymało się i tu w znacznych głębokościach ładuje ziemię do worków, by później poddać ją dokładnym badaniom. Głównem miejscem poszukiwań były M-te Nevesinja.

Mimo licznych niebezpieczeństw, grozących mu ze strony tamtejszej fauny, z niezmordowaną energją doprowadza do pozytywnych re-

zultatów, uwiecznionych niezwykłą zdobyczą, bo odkryciem nieznanego dotychczas gatunku chrząszcza nazwanego ku pamięci jego nazwiskiem: *Spelaetes Grabowskii* Apfelb. (*Silphidae, Bathysciinae*).

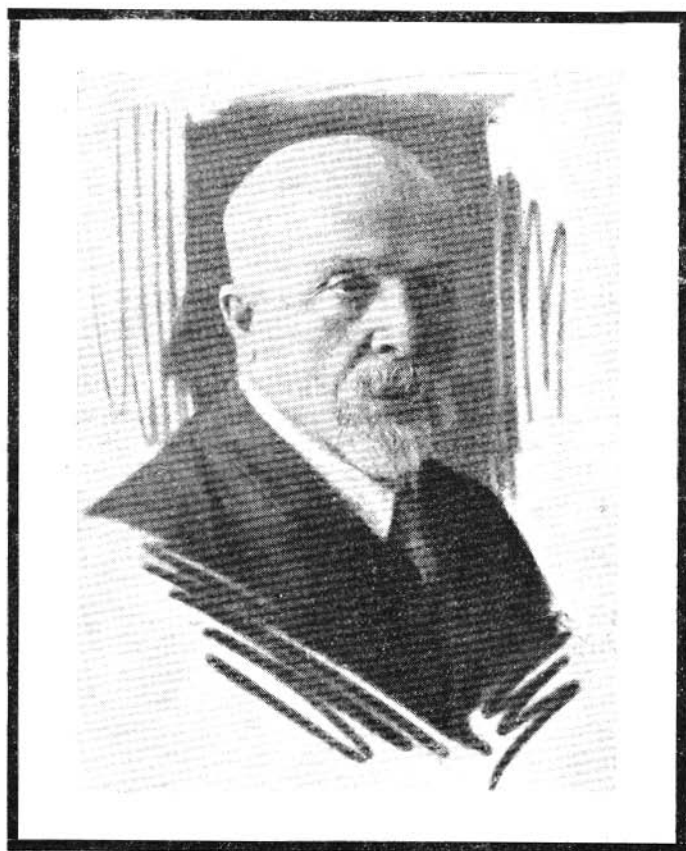
Ś. p. utrzymywał korespondencję z Charbinem, Paryżem, Berlinem, Strassburgiem oraz innymi centrami naukowymi świata, skąd zyskał w drodze zamiany bardzo cenny materiał najróżnorodniejszych owadów i motyli, które, jak ostatnio dowiadujemy się z prasy, przypadły częściowo dla kraju.

Zmarł nagle dnia 5 VII 1930 jeszcze w pełni przedsiębiorczej siły dla kompletowania swoich cennych zbiorów.

Tarnów, 4 grudnia 1930.

N.

Profesor I. K. Tarnani.



Dwudziestego lutego 1930 roku zmarł w Charkowie (Ukraina) na atak sercowy I. K. Tarnani, profesor Rolniczo-Leśnej akademickiej

uczelnii w Charkowie, członek Polskiego Związku Entomologicznego oraz członek kilku naukowych towarzystw w Rosji.

Niech mi wolno będzie słów kilka skreślić o ś. p. prof. Tarnaninie i zapoznać ogół entomologów polskich z życiem tego skromnego a pracowitego, zamiłowanego przyrodnika, który, pracując przez szereg lat (1894—1914 r.) na terenie naszego kraju, dodał nie jeden przyczynek do skarbnicy wiadomości o polskiej przyrodzie.

Prof. I. K. Tarnani urodził się w r. 1865 w Taganrogu nad morzem Azowskim, gdzie uczęszczał do klasycznego gimnazjum. Po ukończeniu szkoły średniej w r. 1886 udał się do Piotrogradu, gdzie wstąpił na Wydział Fizyko-Matematyczny (dział przyrodniczy) Uniwersytetu, który ukończył w r. 1890, uzyskując dyplom I-go stopnia.

Tegoż roku został mianowany na stanowisko nadetatowego (kontraktowego) asystenta przy katedrze zoologii Uniwersytetu w Piotrogradzie.

Kierownikiem tej katedry był wówczas znany zoolog i anatom prof. W. M. Szymkiewicz.

W okresie studiów akademickich Tarnani dużo czasu poświęcał zgłębieniu nauk zoologicznych pod kierunkiem profesorów W. M. Szymkiewicza oraz N. P. Wagnera.

W r. 1891 został Tarnani delegowany z ramienia Piotrogradzkiego Tow. Miłośników Przyrody nad morze Białe, gdzie pracował jako praktykant w okresie letnim na Stacji Biologicznej na wyspach Sołowieckich.

W r. 1893 powtórnie udał się nad morze Białe i pracował we wspomnianej Stacji jako laborant (t. zn. asystent młodszy), badając faunę morską.

W r. 1894 przeniósł się Tarnani do Puław, gdzie objął stanowisko etatowego asystenta (starszego asystenta) w Instytucie Rolnictwa i Leśnictwa, przy katedrze ogólnej i stosowanej zoologii. Jednocześnie (od r. 1896—1904) prowadził zleczone wykłady z rolniczej entomologii.

Podczas swej bytności w Puławach Tarnani niejednokrotnie, z ramienia byłego Ministerstwa „Zemledzielja i Gosudarstwiennych Imuszczestw“, zwiedzał tereny byłej Kongresówki, gdzie badał szkodniki plantacji buraczanych oraz szkodniki leśne.

Wynikiem tych podróży oraz badań prowadzonych przez Tarnaniego na terenach dzisiejszych województw warszawskiego, lubelskiego i kieleckiego, są prace drukowane, jak n. p. „Liczinka majskiego chruszca (*Melolontha vulgaris*) i niekotorje iz jeja parazytów“, wyd. „Min. Zemled. i Gosud. Imuszcz., Dep. Zemled.“, S. Peterburg, 1901. — „Swiekłowicznaja nematoda (*Heterodera Schachtii* Schmidt)“, wyd. „Minist. Zemled. i Gosud. Im., Dep. Zemled.“, S. Peterburg, 1897; w tej pracy Tarnani podaje szczegóły biologiczne szkodnika buraków, metodykę badań oraz sposoby walki. — „Krawczyk - *Lethrus apterus* Laxm. (*cephalotes*)“, wyd. „Zap. N. Aleksandrijsk. Inst. Selskogo Chozajstwa, t. XIII“, Warszawa, 1900, gdzie omawia życie szkodnika oraz walkę z nim. — „Nasiekomyja wrednyja dla płodowodstwa i ogo-

rodnicestwa w g. g. Carstwa Polskiego i miery bor'by s etimi nasiekomyimi", Warszawa, 1908; jest to spis szkodników obserwowanych w b. guberniach „Królestwa Polskiego“ w sadach oraz ogrodach i ńrodki walki z temi szkodnikami. — „Czeremuchowaja mol w goradskom sadu“, wyd. „Lublenskich Wiedomostej“, N. Aleksandrja, 1903. — „Puti rasprostranienja niekotorych wrednych gusenicy w Polsce“, wyd. „Rusk. Entom. Obszcz., V“, 1905. — „Massowoje pojawlenie wrednych gusenicy i bor'ba s nimi“, wyd. „Warszawskij Dnewnik“, Nr. 183-184, Warszawa, 1908.

Po ewakuacji w r. 1915 Instytutu Puławskiego do Charkowa, Tarnani w ciągu dalszym wykładał stosowaną oraz ogólną zoologię w tej wyższej uczelni. Poza tem od r. 1919 wykładał w Akademii Weterynaryjnej w Charkowie zoologię i anatomję porównawczą oraz na Wydziale Farmaceutycznym Uniwersytetu zoologję.

Będąc w Rosji w okresie ciężkim rozruchów politycznych, obarczony olbrzymią ilością wykładów, wynagradzany bardzo skromnie, Tarnani jednak nie zaniedbywał swych badań oraz gromadzenia różnorodnego materiału zarówno do badań, jak i do ćwiczeń oraz wykładów. Pod tym względem był prof. Tarnani wprost niezmordowany. Z częstych wycieczek za miasto zazwyczaj przynosił on olbrzymie ilości okazów wszelkich zwierząt; oddawał to do dyspozycji muzeów, cenniejszy zaś materiał przechowywał w swojej pracowni.

Obecny Państwowy Instytut Naukowy Gosp. Wiejskiego w Puławach ma bardzo dużo zbiorów naukowych zarówno o charakterze naukowym, jak i dydaktycznym zgromadzonych przez prof. Tarnaniego.

Szczególne zamiłowanie Tarnani miał do zbierania owadów z rzędu *Thysanoptera* z różnych roślin. Bogatych tych zbiorów wciornastków jednak nie zdążył opracować.

Pracując w dziedzinie entomologii stosowanej, badając szkodniki roślin oraz pasorzyty ich, Tarnani interesował się również innemi zagadnieniami naukowemi. Badał on zarówno ssaki jak i ptaki, (będąc zamiłowanym myśliwym), wynikiem czego były prace o bobrach („K ochranie prirody. Bobr w Tambowskiej gub.“, wyd. „Biulleteń Char'k. Obszcz. Lubit. Prirod“, 1915, Charkow) lub o ptakach drapieżnych, napisaną w języku ukraińskim pod tytułem „Pro chiżich ptachiw“, wyd. „Wistnik Prirodoznawstwa“, Nr. 2, 1927, Charkiw.

W tej pracy podaje Tarnani sposób rozpoznawania drapieżnych ptaków podczas ich lotu, mówi o znaczeniu ich w gospodarstwie wiejskiem oraz o tępieniu szkodliwych ptaków i o ochronie niektórych drapieżnych ptaków, jako zabytków przyrody.

Będąc z natury człowiekiem niezmiernie ruchliwym, Tarnani brał czynny udział w życiu przyrodniczem w Charkowie, organizując konferencje naukowe oraz wieczory dyskusyjne.

Zawsze wesoły i dowcipny był lubiany przez kolegów, asystentów oraz akademików.

Cześć jego pamięci!

Dr. K. Strawiński.